

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувачка кафедри ФМФР

“ ____ ” _____ 2023 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **«Формування та реалізація кредитної політики
комерційного банку»**

Виконавець:
студент факультету **ФБС**

Палагін Євгеній Андрійович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Лапіна Ірина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	7
1.1. Сутність та значення кредиту як економічної категорії.....	7
1.2. Сутність та особливості кредитної діяльності комерційних банків....	13
1.3. Кредитна політика в кредитній діяльності комерційних банках.....	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ (НА ПРИКЛАДІ АТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ».).....	27
2.1. Сучасний стан та тенденції розвитку кредитного ринку України	27
2.2. Аналіз фінансової діяльності АТ «Державний ощадний банк України».....	34
2.3. Аналіз кредитної політики АТ «Державний ощадний банк України».....	46
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ АТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ».....	58
3.1. Застосування економіко-статистичних методів аналізу при формуванні кредитної політики АТ «Державний ощадний банк України».	58
3.2. Напрями удосконалення системи управління кредитною політикою АТ «Державний ощадний банк України».....	65
3.3. Організація кредитної політики АТ «Державний ощадний банк України» в умовах воєнного стану	71
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	95

ВСТУП

Банківська система є основою фінансово-кредитних відносин, що робить її найважливішою складовою фінансового ринку. Одним із його ключових обов'язків є встановлення чітко визначеної кредитної політики, яка охоплює основні елементи та принципи організації кредитних операцій усередині банку, зрештою визначаючи пріоритетні сектори для кредитування.

Сучасний стан банківської системи України характеризується складністю та непередбачуваністю. Це результат як економічних кризових процесів, так і політичної та соціальної нестабільності, яка зберігається в останні роки. Проте для економіки держави вкрай важливо мати стабільну та надійну банківську систему. Завдяки точному прогнозуванню стану банківської системи вона стає більш привабливою для іноземних інвесторів та вітчизняних суб'єктів господарювання, а також допомагає визначати стратегії майбутнього розвитку. Обмежені можливості залучення кредитних коштів у сучасних умовах також гальмують розвиток економіки країни. Заохочення кредитування є життєво важливим для стимулювання економічного зростання, сприяння створенню нових підприємств, створення можливостей для працевлаштування та розвитку інфраструктури країни. Зрештою, ці фактори сприяють досягненню економічної стабільності.

Банки, як і будь-який інший суб'єкт господарювання, націлені на отримання прибутку, а кредитування є прибутковою сферою їх діяльності. Однак кредитування пов'язане з невід'ємними ризиками, такими як потенційна можливість невиплати позичальниками своїх кредитів. Для ефективного управління цими ризиками та забезпечення успішності своєї кредитної діяльності банки створюють і здійснюють кредитну політику. Ця політика є важливою складовою загальної стратегії банку та має узгоджуватися з цілями та пріоритетами розвитку.

Тобто основою фінансової стабільності банку є його грамотна кредитна політика на даному етапі. Ця політика охоплює різні елементи, такі як нагляд

за кредитними операціями банку, побудова добре збалансованого кредитного портфеля та оптимізація кредитного процесу. Значення кредитної політики для розвитку банку та його здатності підтримувати фінансову стабільність підкреслює важливість розгляду як теоретичних, так і практичних аспектів, пов'язаних з її формулюванням. Крім того, вкрай важливо оцінити вплив зовнішніх факторів на розробку кредитної політики, щоб забезпечити її успішне виконання.

У наш час банківська галузь в Україні функціонує в нестабільних і складних умовах. У період пандемії 2020 року та віроломної російської агресії з 24 лютого 2022 року спостерігалось зниження якості банківських кредитів та зростання частки проблемної заборгованості. Таке постійне зростання проблемної заборгованості створює прямий ризик для стабільності та фінансової плинності українського банківського сектора.

У світлі нещодавньої появи несприятливих тенденцій і помітного уповільнення зростання банківського кредитування існує потреба вивчити шляхи модернізації банківської кредитної політики з метою стимулювання та сприяння економічному розвитку в банківському секторі. Зважаючи на ці обставини, дослідження стратегій оптимізації кредитної політики стало особливо актуальним на нинішньому етапі.

Такі вчені, як О.В. Дзюблик, В.Я. Вовк, В.І. Волохов, П. В. Круш, В.В. Коваленко, С.О. Маслова, В. Нянько, Н.А. Хрущ та ін. широко розглянули та проаналізували питання створення теоретичних засад розробки, реалізації, реалізації та оцінки ефективності кредитної політики банку. Незважаючи на значну кількість досліджень, проведених щодо кредитної політики та пом'якшення кредитного ризику, все ще потрібні подальші дослідження, особливо в сучасному нестабільному економічному кліматі. Це підкреслює актуальність теми та служить основою для вибору напрямку дослідження як у науковому, так і в практичному контексті.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних підходів щодо формування кредитної політики комерційних банків та розробка рекомендацій її удосконалення в АТ «Державний ощадний банк України».

Відповідно до цієї мети визначено сукупність основних завдань, спрямованих на її досягнення:

- з'ясування сутності та значення кредиту як економічної категорії;
- визначення сутності та особливостей кредитної діяльності комерційних банків;
- дослідження місця кредитної політики в кредитній діяльності комерційних банках та особливостей її формування;
- аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку кредитного ринку України;
- аналіз фінансової діяльності АТ «Державний ощадний банк України»;
- аналіз кредитної політики АТ «Державний ощадний банк України»;
- визначення особливостей застосування економіко-статистичних методів аналізу при формуванні кредитної політики АТ «Державний ощадний банк України»;
- визначення напрямів удосконалення системи управління кредитною політикою АТ «Державний ощадний банк України»;
- визначення особливостей організації кредитної політики АТ «Державний ощадний банк України» в умовах воєнного стану.

Об'єктом дипломного дослідження є процеси формування кредитної політики АТ «Державний ощадний банк України».

Предметом дипломного дослідження є теоретичні та практичні основи формування та реалізації кредитної політики комерційних банків і розробка рекомендацій щодо підвищення її ефективності.

При написанні роботи використовувалися наступні методи дослідження: історичний і логічний методи, методи наукового узагальнення, систематизації

і класифікації, спостереження, методи фінансово-економічного аналізу, економіко-статистичні методи, графічні та табличні методи та інші.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є закони України, постанови Національного банку України, нормативно-правові акти, звітність банку АТ «Державний ощадний банк України», наукові статті з даної тематики, спеціальні та періодичні видання зарубіжних і вітчизняних авторів, Інтернет ресурси.

Основні результати роботи були викладені на VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами» (Палагін Є.А. Кредитна політика банків в умовах воєнного стану. Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, 15 листопада, КНЕУ 2023. Київ: КНЕУ. С.586-589.)

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінки (без додатків) і містить 22 таблиці, 16 рисунків та 4 додатки. Список використаних джерел налічує 50 найменувань і розміщений на 5 сторінках.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційному дослідженні наведено теоретичні узагальнення та надано практичні рекомендації щодо формування та реалізації кредитної політики комерційних банків.

1. Кредитування є основною метою комерційних банків, що становить більшу частину їх активних операцій. Досліджуючи різні визначення кредиту, стає зрозуміло, що найбільш економічно обґрунтованою є характеристика відносин, пов'язаних із тимчасовим наданням ресурсів з очікуванням погашення зобов'язань. Це всеосяжне визначення охоплює широкий спектр кредитних відносин у рамках економічних операцій, охоплюючи не лише рух позикового капіталу, але й операції, що передбачають відстрочення платежу, передоплату та обробку депозитів від населення, серед іншого.

2. В основі кредитної діяльності банківських установ лежать взаємопов'язані інтереси багатьох суб'єктів, таких як банки, підприємства, суспільство, громадяни, держава, установи. Важливо підкреслити, що кредитна діяльність може бути успішною та результативною лише тоді, коли присутні ці інтереси. Інтереси банків, пов'язані з накопиченням коштів та їх використанням для отримання прибутку, збігаються з інтересами суб'єктів господарювання, які шукають фінансування для проектів і мають на меті отримання прибутку. Крім того, держава отримує користь від кредитної діяльності, сприяючи економічному розвитку та збільшенню ВВП.

3. Одним із ключових обов'язків менеджерів комерційної банківської галузі є встановлення ефективної кредитної політики. Ця політика охоплює комплекс заходів і стратегій кредитування клієнтів, які відповідають загальним цілям банку. Кредитна політика відіграє вирішальну роль в оцінці рівня ризику, який банк готовий взяти на себе у своїй кредитній діяльності та впровадженні заходів для мінімізації цього ризику. Розробляючи кредитну політику, українські банки повинні ставити пріоритети на прибутковість, забезпечення надання якісних кредитів та досягнення оптимального зростання

кредитного портфеля. Дотримуючись цих пріоритетів, банки можуть підвищити свою фінансову стабільність.

4. Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку кредитного ринку України. Дослідження показують, що кредитний портфель банківської системи України зазнав значного скорочення з 2018 року. Майже в усіх галузях та суб'єктах економіки спостерігалось зменшення обсягів кредитів, наданих банками. Така ситуація пов'язана, перш за все з пандемією COVID-19 та воєнним станом в Україні. Це примусило призупинити або згорнути діяльність многих малих та мікропідприємств. І в результаті наслідком цього стало значне погіршення показників розвитку суб'єктів господарювання та зниження обсягів кредитування. Згідно з проведеним дослідженням, значна частка проблемних непрацюючих кредитів в Україні становить загрозу для стабільності фінансової системи. Незважаючи на зусилля, вжиті протягом попередніх років, було досягнуто мінімального прогресу в скороченні проблемних кредитів.

5. АТ «Державний ощадний банк України», банк з державною власністю, вважається ключовим гравцем у фінансовій системі України. Банк стабільно займає лідируючі позиції на ринку протягом тривалого періоду часу. Станом на 2022 рік він займає друге місце серед усіх українських банків за розміром активів. Крім того, банк може похвалитися найбільшим чистим кредитним портфелем у країні, що забезпечило йому перше місце в цій категорії. Після ретельного вивчення складу та структури активів АТ «Державний ощадний банк України» з 2019 року по 2022 рік можна зробити висновок, що більшість загальних активів складають інвестиції, тобто цінні папери. На другому місці стоять кредити. Щодо пасивів банку, то найбільшу питому вагу в них займають зобов'язання. А в самих зобов'язаннях найбільшу питому вагу займають кошти клієнтів. Щодо власного капіталу банку, то у порівнянні з 2019 роком його розмір у 2022 році зріс на 13,36%. Найбільшу частку в структурі власного капіталу банку за чотири роки займає акціонерний капітал. Значну частину власного капіталу покриває непокритий збиток.

6. Для оцінки кредитної політики банку був проаналізований його кредитний портфель. Кредитний портфель банку збільшувався на протязі аналізованого періоду. Він зріс з 2019 по 2022 рік на 33,53%. Маючи на меті управління кредитним ризиком банк сегментує кредитний портфель на такі категорії клієнтів: кредити надані юридичним особам та фізичним особам. У 2019-2022 роках кредитний портфель банку залишався відносно стабільним без істотних змін. Частка кредитів, наданих юридичним особам, продовжує переважати над кредитами, наданими фізичним особам, становлячи 90,92% у 2019 році, 86,13% у 2020 році, 80,95% у 2021 році та 84,90% у 2022 році. З 2019 по 2022 роки кредити надавалися переважно суб'єктам господарювання, пов'язаним з енергетикою. Аналіз кредитного портфелю банку відобразив це: у 2019 році частка кредитів, пов'язаних з енергетикою, становила 32,01%, у 2020 році – 22,99%, у 2021 році – 21,61%, у 2022 році – 19,08%. Друге місце в кредитному портфелі банку посіли кредити на нерухомість і будівництво. У 2019 році він становив 15,79%, тоді як у 2020 році він знизився до 12,61%, а в 2021 році дещо зріс до 12,74%. В 2022 році різко знизився до 9,06%. Загалом за 4 роки частка цих кредитів знизилася на 6,73%. Третє місце в структурі кредитного портфеля займали кредити, надані суб'єктам нафтогазової та хімічної промисловості. У 2019 році ці кредити становили 13,38% портфеля, тоді як у 2020 році вони становили вже 7,91%, а у 2021 році вони досягли 8,19%, в 2022 році збільшились до 11,27%. Таким чином, частка цих кредитів знизилась на 2,11% протягом чотирьох років. Щодо кредитів фізичним особам, то вони представлені наступними складовими: кредити із використанням платіжних карток; автокредити; іпотечні кредити; інші споживчі кредити.

Щоб підвищити ефективність аналізу структури та руху кредитного портфеля, необхідно не лише ретельно вивчати результати, але й пов'язувати ці показники з майбутніми прогнозами. Необхідно пам'ятати, що будь-якої миті можуть статися непередбачені події, які можуть позитивно чи негативно вплинути на діяльність фінансової установи, тому готовність до змін є надзвичайно важливою.

7. Аналіз портфеля кредитних послуг АТ «Державний ощадний банк України» шляхом економіко-статистичного моделювання виявляє стійку тенденцію до зростання практично за всіма показниками. Будь-яке падіння, яке спостерігається в певних категоріях, є мінімальним і покривається зростанням більш значущих категорій. Отже, є економічно доцільним та доцільним впровадження планової організації кредитних операцій та заходів щодо збереження якості кредитного портфеля АТ «Державний ощадний банк України». Своєчасне виправлення заборгованості має вирішальне значення для збереження стабільності та репутації комерційного банку, а тому ці дії слід виконувати своєчасно, поки ситуація не вийде з-під контролю.

8. В наступному розділі було окреслено системний підхід до управління кредитною політикою банку, який складається з кількох етапів. Важливо зазначити, що запропонована програма дій щодо управління кредитною політикою банку є комплексною та має структуровану структуру. Для кожного етапу розроблено програму дій, спеціально для кредитних менеджерів. Також були розглянуті питання проблемних кредитів банку. Для забезпечення ефективного управління банком процесом повернення проблемних кредитів у банківській установі створена координаційна група. Комплексна система заходів банку щодо вирішення проблеми АТ «Державний ощадний банк України» спрямована насамперед на сприяння гармонійній взаємодії між усіма учасниками боргових відносин. Ця система охоплює різноманітні методи та підходи, спрямовані на безпроблемне вирішення конфліктів, пов'язаних з погашенням проблемної кредитної заборгованості.

9. Можна виділити декілька методів покращення процесу кредитування фізичних та юридичних осіб АТ «Державний ощадний банк України»:

1) Впровадження інноваційних банківських продуктів, розроблених спеціально для юридичних осіб, зокрема відновлювальне та кореспондентське кредитування.

2) Запровадження інноваційних банківських продуктів, спеціально орієнтованих на найбільш вразливі верстви населення, що буде мати на меті посилити фінансову доступність.

3) Створення кредитної програми, орієнтованої на підприємців-початківців, які прагнуть відкрити власний бізнес, забезпечуючи їх необхідним стартовим капіталом.

4) Стимулювання потенційних клієнтів отримати кредит в АТ «Державний ощадний банк України» шляхом ефективного стимулювання. Банк має запровадити систему диференційованих процентних ставок, які визначаються на основі аналітичної оцінки діяльності кожного окремого боржника та відповідно до умов, узгоджених у процесі структурування кредиту.

5) Банк має використовувати розширений діапазон фінансових ставок для оцінки кредитоспроможності боржників, що дозволяє всебічно оцінити їх економічну діяльність і пом'якшити потенційні розбіжності між прогнозованими та реалізованими тенденціями в індивідуальному виробництві.

6) Індивідуальний підхід до повернення непогашеної заборгованості має вирішальне значення для ефективного вирішення проблеми.

7) Підвищуючи оцінку ділової репутації клієнта, банк прагне підвищити його загальну ефективність.

8) Спрощення процесу оформлення кредиту шляхом створення стислого переліку необхідних документів і скорочення часу, необхідного для отримання кредиту.

9) Послідовно впроваджуючи рекламні стратегії та привабливі рекламні презентації, банк ефективно формує прихильне сприйняття серед клієнтів, тим самим привертаючи їхню увагу та заступництво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчально-методичний посібник К.: ЦУЛ, 2012. 336 с.
2. Банківський менеджмент: інноваційні концепції та моделі: моногр./ За заг. ред. проф. Л.О. Примостки. К.: КНЕУ, 2017. 380 с.
3. Банківське кредитування корпоративного сектору економіки в умовах циклічності: монографія. Л.В. Кузнєцова та ін. Харків, 2018. 280 с.
4. Банківські операції: підручник; за заг. ред. А. М. Мороза. К.: КНЕУ, 2018. 608 с.
5. Банківські операції: підручник; за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ. «Економічна думка», 2019. 696 с.
6. Вовк В. Я. Кредитування і контроль : навч. посіб. К. : Знання, 2018. 463 с.
7. Волохов В. І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України*. К. 2020. № 8. С. 109 – 117.
8. Гаркуша Ю.О. Банківський кредит у забезпеченні розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 37. С. 560-565.
9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., за станом на 08.10.2023 р. № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
10. Грошово-кредитна діяльність банків: навч. посібник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2016. 339 с.
11. Данік Н., Ємельянов А. Теоретичні аспекти впливу якості ресурсної бази на фінансову стійкість банку. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 1, No. 5, 2022, pp. 10-16.
12. Данилова Т. Н., Решетов А. В. Застосування фінансових моделей на дослідження кредитно-депозитних стратегій діяльності комерційного банку. *Фінанси та кредит*. 2008. № 32. С. 4-30
13. Демчук Н. І., Коваль А. М. Менеджмент кредитного портфеля банку.

- Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 23. С. 154 - 157.
14. «Доступні кредити 5-7-9%». Державна програма. URL: <https://5-7-9.gov.ua/>
 15. Еркес О., Калита О., Сундук Т. Банківська система України в умовах війни. *Scientia-fructuosa*. 2022. № 144(4). С. 122–133
 16. Забчук Г., Іващук О. Ризики банківської системи України в умовах воєнного стану. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. № 1–2. С. 50–61.
 17. Закон України «Про банки і банківську діяльність»: за станом на 29.07. 2023 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
 18. Зверук Л. А., Лисенко Т. С. Управління кредитною діяльністю банківських установ: сутність, практика, напрями вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 349–357.
 19. Іршак О. С, Лещук І. Я. Сучасний стан кредитної діяльності банків та її вплив на розвиток реального сектору економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 145–149.
 20. Книш Г.С., Хрущ Н.А. Обґрунтування комплексу управлінських рішень щодо удосконалення системи управління кредитними ризиками банку. *Інструменти забезпечення економічної ефективності підприємств: соціальний аспект*: Матеріали науково - практичної Інтернет- конференції молодих учених та студентів (20 листопада 2019 р.). Херсон: Херсонський національний технічний університет, 2019. С. 15 – 19.
 21. Книш Г.С., Хрущ Н.А. Управління кредитною діяльністю банків. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика*: Збірник наукових праць молодих вчених та студентів. Том 2 / ред. кол.: Н. А. Хрущ, К. Л. Ларіонова, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та інші (відп. ред. Н. А. Хрущ). Хмельницький : ХНУ, 2019. С. 73– 77
 22. Коваленко В.В. Кредитна діяльність банків України: проблеми та перспективи розвитку. Одеса : АТЛАНТ, 2015. 217 с.

23. Кредити і депозити під час війни. Чому під час війни люди кладуть більше грошей на депозити та яка ситуація з кредитуванням? *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/18/685880/>
24. Кредитування економіки під час війни як двигун для повоєнної відбудови. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubriceconomy/3452500-kredituvanna-ekonomiki-pid-cas-vijni-ak-dvigun-dlapovoennoi-vidbudovi.html>
25. Кредит під час війни: умови видачі позик в Україні. Подробиці. URL: <https://podrobnosti.ua/2458061-kredit-pd-chas-vjni-scho-potrbno-znati.html>
26. Кредити під час війни: банки України дали невтішний прогноз. Уніан. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/kredit-pid-chas-viynibanki-ukrajini-dali-nevtishniy-prognoz-12024924.html>
27. Круш П.В., Бугрім С.І. Напрями підвищення результативності управління кредитною політикою банку в умовах кризи. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. Вип. 19. С. 149–158
28. Куртвелієва Д. Д. Сучасний стан кредитування фізичних осіб в Україні та шляхи його вдосконалення. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=237>
29. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: навч. посібник. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2011. 215 с.
30. Лисенок О.В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків. *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 1 (75). С. 185–190
31. Макаренко Ю. П., Самойлова Д. О. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 87-91.
32. Маслова С.О. Ринок фінансових послуг: навч. посібник К.: Кондор, 2016. 192 с.
33. Медведєва І.Б. Стрес-тестування кредитного портфеля банку за макроекономічними параметрами. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 16. С. 752–757

34. Мироненко М. Ю. Банки та банківська діяльність: підручник. Київ: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». 2017. 416 с.
35. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник К.: КНЕУ, 2006. 240 с.
36. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://www.bank.gov.ua>.
37. Офіційний сайт АТ «ОЩАДБАНК». URL: <https://www.oschadbank.ua/>
38. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
39. Нянько В. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Випуск 35/2022. С. 96 – 105.
40. Палагін Є.А. Кредитна політика банків в умовах воєнного стану. *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, 15 листопада, КНЕУ 2023*. Київ: КНЕУ. С.586-589.
41. Підсумки роботи українських банків за 10 місяців воєнного року: громадяни та бізнес залишають гроші на депозитах, але кредити повертають дедалі гірше. Mind.Ua. URL: <https://mind.ua/publications/20250017-pidsumki-roboti-ukrayinskih-bankiv-za-10-misyaciv-voennogo-roku-gromadyani-ta-biznes-zalishayut-groshi>
42. Рац О.М. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. Випуск 47. 2023. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29043/1/Rats.pdf>
43. Січевлюк В. А. Банківське право України (курс лекцій): навчальний посібник. К.:УІРФР. 2015. 524 с.
44. Сидоренко В. А. Проблеми теорії і практики організації кредитного процесу в комерційних банках України : монографія. К. : УБСНБУ, 2021. – 195 с.

45. Скрипник Ю.В., Рибалка В.В. Розвиток фінансового менеджменту в банківських установах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 6 (17). 2018. С. 594-599.
46. Смолянська О. Ю. Фінансовий ринок: навч. посібник Київ: Центр навчальної літератури. 2015. 384 с.
47. Солодка О.О. Ефективність кредитної діяльності в механізмі банківського маркетингу. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 119–127.
48. Тарасевич Н. Окремі аспекти регулювання ліквідності банків. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 3(54). С. 276-282.
49. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., за станом на 05.10.2023 р. № 435 – IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/435-15>
50. Як роздаються доступні кредити під час війни. Financial Club. URL: <https://finclub.net/ua/infographica/yak-rozdaiutsia-pilhovi-kredyty-pid-chasviiny.html>